

8) Nagybánya vidékén van a „csáfling“ használatban, szívesen föleseréljük a „ragasztó-szeggel“ vagy egyszerűen „ragasztó“-val.

9) A konyhán!

10) Gacsibás, németül: sperrig, knickig.

11) Elfogadjuk.

12) Hallgató, németül: Lausche.

13) Nyelvtanilag helyes, azonban a közéletben csak irtásokról, irtásföldről beszélnek; egyébiránt ez nem gátolja azt, hogy a helyesebbet elfogadjuk.

14) Sok vidéken észtena.

15) Tehát egyértelmű a vágható erdővel, mely utóbbi a tárgy fogalmát világosan kifejezvé, alkalmasabb.

16) Lápás vagy lápos, németül: sumpfig.

17) „Meglépdél“ helyett műszótárunkba e szót irtunk be: meglépni.

18) V. ö. erd. műszótárunk 60 és 70-ik lapjait.

19) Úgy van!

20) Megfelelőbb: „lejt mérés“.

21) Helyes!

22) Visszásfa, németül: gedrehtes Holz.

23) Midőn legőszintűbb köszönetünket fejezzük ki, hogy uraságod szerény műszótárunkat becses figyelmére méltatta s nem sajnálta a fáradságot hasznos észreteleinek megírására: szégyennel valljuk meg, hogy ön az első, s félünk hogy az utolsó is, ki ezen, a maga remében nem jelentéktelen közügy iránt, oly érdekeltséget mutat. Ezen körülmény ujjolag is azon szomorú meggyőződésre vezet, hogy az erdészeti irodalom mezéjén magunkra vagyunk hagyva, hogy szakközönségünk e téren, a mily gyenge fogyasztó, még gyengébb termelő. Ha csak harmincz szaktárs félannyi adatot nyújtana a műszótárhoz mint uraságod, az bizonyosan átalunk is jól ösmert hiányaiból mielőbb kivetkeznék. — További szives közléseire számolunk. Szerk.

Fészekedények rovarpusztító madarak számára.

Hirből t. olvasóimnak már nagy része előtt bizony nyál ismereteselek a rovarpusztító madarak szaporítását czélzó fészekedények, melyeknek szükségét az erdőgazdászati kifejtettebb állapotánál mind az erdőbirtokos, mind a mezeti gazda inkább-inkább érzi; de ismeretes legalább a rovarpusztító madarak működésének nagy fontossága, miszerint, ha azoknak csak némileg leszállított működését emberi munka által kellene pótolni, oly nagy költségbe kerülne, hogy miatta erdő, gyümölcsös kertek sőt nem kis mértékben szántóföldek is mivellésképtelenné válnának, mert a gazdaság melynek üzlete több költségbe kerülne, mint mennyi a belőle nyert jövedelem, megszűnik mivellésképes lenni.

A múlt év vége felé Tharandon (Szászországban) keresztül utaz-

ván, az ottani gazdasági és erdőakadémia mintagyűjteményben láttam először fészekedényeket, melyek annyival inkább feltűntek előttem, mivel más három, ugyanazon évben meglátogatott erdőakadémia mintagyűjteményében nem találtam azokat. Mely tényállás az említett fészekedényeknek még kevésbé elterjedt használatára mutatván, egyedül elégséges okadatolni kitűzött czéloamat: t. olvasóimmal legalább általánosan megismertetni a fészekedényeket, s úgy hiszem, e czélotól nem távozom el messze, ha azoknak eredetére és jelen használatára is röviden kiterjesztem figyelmemet.

A rovarpusztító madarak, tulnyomó része oduban költő lévén, mint a seregélyek, barázda-billegetők, nyaktekercsek, czinegők, csipkemandarak, zsárolyok, harkályok, kakukok, verebek s a t. számára az erdő odvas fái szolgálnak laktanyául. Azon odvas fák, melyek rendszerezett erdőgazdászban hasonlítlanul ritkábban találhatók fel, mint őserdők tövében.

Az erdésznek egy czélt kell szem előtt tartani, erdejét minél jövedelmezőbb állapotra emelni, mely feladatának két fő tényezője: az erdő termőképességének emelése, s a termett fának minél magosabb árban értékesítése. Növelnie kell erdeje termőképességét, s ez által kimondatott az elaggott fákra a végítélet.

Az odvas fák legnagyobb része ugyanis vén fákból áll, melyeknek elérhető kora a rendes gazdaság által nagy megszorítást szenved. A fa bizonyos idő alatt növekedési tehetségének netovábbját eléri, mely időkoron túl előnyösebb őt levágni s mást növesztetni helyébe.

Igy számított az erdész; de nem látta előre, hogy az odvas fák apadásával apadnak a rovarpusztító madarak laktanyái, minek következtében azok elmennek, kivándorolnak. A hátramaradt rész azután nagyon csekély számú arra nézve, hogy meggyőzze az addig végzett szolgálatot.

Nemsokára tulnyomólag kezdenek szaporodni az erdei tenyészet ellenségei, a parányi férgek.

Mindenikök megelégszik reggelire egy kis levélkével; mégis ellenség.

Levél után levél, s a sok milliónyi kis férge elvégre millió meg millió levéltől fosztja meg az erdő fáit.

Méltó aggodalmat kelt az erdő képe. — „Jaj nektek elszaporodott hernyók, rovarok! Ezüsttel mérém fel hulláitokat, arannyal tojásaitokat.”

Drága az arany s ezüst. Száz meg száz, ezer meg ezer szorgalmas kéz gyűjtöget, hanem — hiába. — A jövő év ujra meghozza a szaporodást, a férgeknek még nagyobb száma keresi élelmét, s csak ekkor, midőn hatalmát megtörve látja, midőn tapasztalja az ember, hogy a kút melyet kimeríteni akart, maga a tenger volt, melynek kimerítéséhez még a beleömlő folyók elrekesztését sem képes eszközölni, akkor kezd figyelmes lenni: hová vész el a sok víz a tengerből.

Ily oknál fogva tanulták ismerni a növényélet barátai, hogy a természet magára hagyva itt is helyrehozza a keblében megzavart egyensúlyt; hogy az erdő énekes, tollas lakóinak nagy része nemcsak a magános hűs lombokért, csupán éji tanyáért tartózkodik fái között: élelmét is keresi ott, s élleme hernyó és rovartojás. Ez utóbbiakból például a kis czinege naponta százezer darabnál többet pusztít el, s habár a többi faj a kis czinege munkáját kevésbé közelíti meg, mindenike, az oduköltők egész serege megérdemli, hogy az erdész szívesen látott vendége legyen; mert egyik egy, másik más fajtájut pusztít, s a melynek pusztítása jelentéktelenebbnek lászik, például a harkályoké, azok is igen jó szolgálatot tesznek az által, hogy élelmöket keresve átkalapálják a féregejtette fát, s közvetve a kisebb oduköltők számára fészkeket készítenek elő.

A magára hagyott természet visszaállítja ugyan a keblében megzavart egyensúlyt ismét, de az idő folytonosságához és végtelenségéhez képest az ember élete azon időtartamnak, — mely alatt ujra gazdag lombzatok állnának elő, mely alatt az erdő családja teljessé válna, föl-lelhetők volnának az erőteljes fiatal fák mellett az öreg törzsek is, föl-lelhetnék bennök az oduköltők kényelmes tanyájakat, — csak kicsiny része, azalatt pedig neki is élni, nemzedékét táplálnia kell. Módot kell tehát feltalálnia a természet működését gyorsítani. S csakugyan ha az

erdész fölhiva érzi magát feladatának megfejtéséhez, a mellékhasználatokat is különösen figyelembe venni, épen úgy megérdemlik az odüköltők, hogy védelmükre különös gondot fordítson.

De nemcsak az erdésznek, a mezei gazdának is megbecsülhetetlen hasznót tesznek a rovarpusztító madarak, tudja ez utóbbi is, hogy a rovarok kártékony elszaporodását ő érzi meg előbb, s azért örömet látja, ha a rovarpusztító madarak, megszűkülván erdei élelmők, az ő gyümölcsfáit is megtisztítják a férgektől; tudnia kell, hogy a szántóföldeit, vetéseit férgektől megtakarítani szokott madarak a közeli erdőkben tanyáznak. Olcsóbb lesz a munkás, iparos kenyere, tüzi fája, s ez elég ok arra, hogy a rovarpusztító madarak védelme nemzetgazdasági jelentőségre emelkedjék.

Két eszköz van gyakorlatban: az odüköltő madarak törvény által kimondott védelme és a fészekedények használata, az előbbinek bár szelidebb, de föltételezett gyakorlata mellett, mivel a fészekedény használata az odüköltő madarak védelme nélkül kevés sikert biztosítana.

A rovarpusztító madarak legnagyobb része egyszersmind éneklő madaraink közé tartozván, mint a többi szabad lények ki vannak téve a különben is kegyetlen emberi önkény, illetőleg madárkedvelők és madárkereskedők üldözéseinek. Az erdőket pedig tulajdonosainknak tetemes költség mellett is távolról sem lehet ilyennemű ellenségektől teljesen biztosítani; különösen nálunk, hol még a nép kevésbé kifejlett értelmiségű, s a megszüntetett jobbágyság igényelmes oldalának utóíze még egészen el nem elnyészett; hol a nép még most is közösnek, oly isten-adományának tekinti az erdőt, melynek használatához a tulajdonoson kívül neki ép úgy joga van. Nálunk is a törvényhozásnak, az államnak kell az erdőtulajdonosokat erdővédelmők nemének gyakorlatában gyámolítani. Az erdőtulajdonos benne csak a legelső államéleti elv föntartását, „az enyém és tiéd védelmét“ követeli.

Ha meggondoljuk, hogy a madárkedvelés oly fényüzési cikk, melyet a legigénytelenebb parasztgunyhóban is föllelhetni, igazolva látjuk rovarpusztító madarak védelmének fontosságát, mivel a föld népese-

désével és az erdőgazdászati fejlettségével az alább fölhozandó tapasztalati adatok bizonyítása szerint e madarak szaporodása épen visszaszármazásban áll. — Méltán ajánlhatjuk hazai törvényhozásunk előrelátó figyelmébe az erdő- és mezőgazdasági védelem e nemének is fölvételét, a mint fölvették azt Európa többi mivellett államai.

Az erdőt, gyümölcsösöket s vetéseket pusztító hernyók, rovarok tulszaporodása nem egyszer tapasztalható nálunk; de oly mérvben, mint az a túlnépesedet mivellett világ több helyein előfordult, hogy tulszaporodásuk rendszeressé vált volna, még nem következett be.

Bizton várható hasonló körülmények között, azonban magunk előtt képzelhetjük a jövő áldásának kimaradását, ha az üdvös helyzetet, más kárán előre okulni, sokáig késnénk fölhasználni.

Hannoverában például a „Harz“on, hol a bányászat évezredes üzlete nagyon sűrű hegyi népesedést idézett elő s tart fenn folytonosan, az évről évre tulszaporodni kezdett férgek, rovarok elnyomására nem kíméltek emberi munkát, költséget, s még se birtak az évről évre növekedő erdőpusztulásnak gátot vetni. Keleti Poroszország túlnépesedett helyein egész erdőállabok estek áldozatul a rovarok pusztításainak, elannyira, hogy az erdőtulajdonosoknak a mesterséges újraerdősítés nehéz munkájához kellett fogni. Délinémetország sem szűkölködik hasonló példákban minden oly túlnépesedett helyen, hol a föld értéke az erdőtől is magasabbra csigázott termőképességet követelt, hol tehát az erdőgazdaságnak nagy kifejtettségi fokon kell állani.

Németország igen sokat köszönhet dr. E. Glogernek, ki nem szünt meg abeli buzgólkodásában, hogy röpirataiban és munkáiban a rovarpusztító madarak védelmét az államok minél szorosabb kötelességévé tegye, és hogy gyümölcsészeknek úgy mint erdőtulajdonosoknak a fészekedények használatát melegen ajánlja.

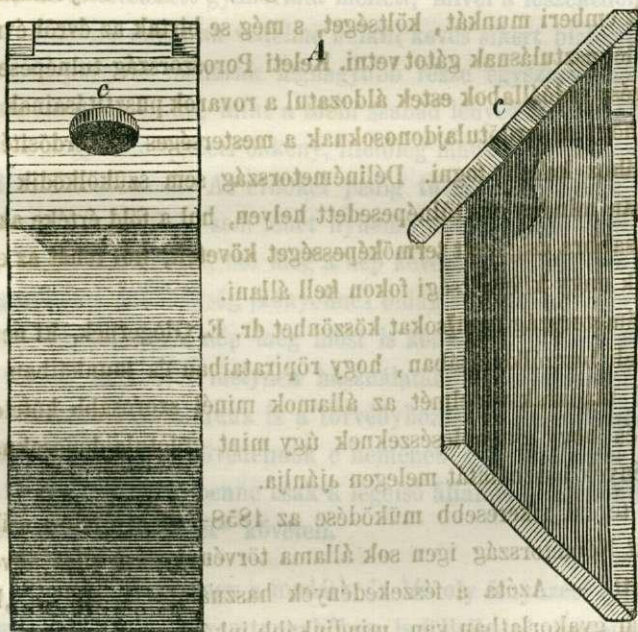
E téren sikeresebb működése az 1858—61-ki évekre esik, mely idő alatt Németország igen sok állama törvényhozása által üdvös lépéseket tett. — Azóta a fészekedények használata is, mely a „Harz“on most már gyakorlatban van, mindinkább inkább terjed.

Németország fontos kezdeményezését nyomban követte Belgium

és Franciaország, hol a gyorsan lábrakapott magán madárvédelmi-egyletek tisztét nem késett az állam magáévá tenni. Holott Franciaország legnagyobb része, hol a legkeményebb téli idő érik, áll be 12° – 16° -nál nagyobb hideggel, sőt a tenger közelsége a tél tartamát csak pár hóra szállítja le, kevésbé szükségelte, mert Európa hidegebb részeiből oda-költözők vándor rovarpusztító madarak által az erdeiben előállott apadást rendesen kipótolta.

Igen nagy mennyiségben szállják meg e rovarpusztító vándor madarak az olasz fél szigetet, hol Glogernek hosszabb ottanléte alatti tapasztalata szerint azok ottan a legkiméletlenebb bánásmódban részesülnek. —

Kedvencz eszméje volt azért Glogernek madarai számára nemzetközi védelmet eszközölni ki. Mely eszme mindenestre fontos, de nehezen remélhető, hogy a diplomatiái világ egyhamar ilyen alárendelt lények védelmét figyelmére méltassa.

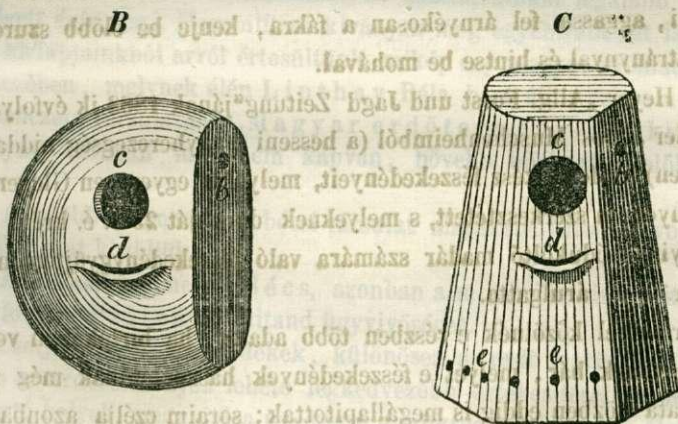

r. M. B.

A gyakorlati angol népnél a rovarpusztító madarak védelme már a nép véérébe ment által; a gyümölcsstenyészők náluk már régóta használják kertjeikben a fészkekedényeket, s a franciaországihoz hasonló törvények gyakorlata csak nagyon szűk körre szorítkozik.

Én az ide mellélt rajzban *A* ábrában az általam Tharandban láttottnak egy példányát mutatom be, mely azoknak fő alajkát és nagyságára nézve is a közép nagyságú képviseli. — Fából készült, rajta *c* a röplyuk, *b* a szeglyuk, melynélfogva felakasztatik, s mely kívülről egészen szürkés-fekete színű, alkalmasint kátránnyal volt megfestve. Használatáról, fájdalom, Tharandban, rövid ottmulatásom miatt, nem szerezhettem részletesebb adatokat, s azon reményemben is, hogy a tharandi évkönyvekben felfogom találni a nyert tapasztalati adatok följegyzését, csalatkoztam; mert 1858—1861-ig egyik évfolyamban sem találtam róla említést, miből azt következtetem, hogy vele való kísérlet-tételök még csak kezdemény.

A B és C alatti rajzokat a lipcei „Illustr. Ztg“ mult évi január 18-ki

$\frac{1}{2}$ term, nagyságban.

r. M. B.

száma után közlöm, mely rólok ezeket mondja: „E fészkekedények égetett agyagból vannak készítve, s az oly sok oldalról ajánlott fából valók fölött

azon előnyt szolgáltatják, hogy míg előbbiek nagyon mulandók, ezek tartósak és legalább egy harmaddal olcsóbbá kerülnek a fából valóknál, s a mint Wiebe, volt hannoveri pénzügyi revisor, két évi kísérlettel után felöle meggyőződött, seregélyek, czinegék, verebek sat. szeretnek bennök költeni.

Lehet kétféle idomut használni: a *B* idomú kétharmadáig lemetezett üres golyóból áll, a *C* idomú egy lapos oldalokkal ellátott fölfordított virágcserepéhez hasonlítható; *b* a felaggatásra szolgáló szeglyuk (a szeg fejének az edény fedele alá kell jönni); *c* a fészekszáj (röplyuk); *d* egy kis párkány, hogy a madár rászállhasson; *e*, *e*, lyukak (*C* ábránál) arra szolgálnak, hogy rajtok keresztül egy betett fafenék megtartására sodrony húzathassék.

A *C* idomú előnyt érdemel, mivel olcsóbban állítható elő, és a kiégetésnél kevesebb helyet foglal el, sőt a fafenék is a madaraknak jobban megfelel. —

Ha az ember e fészekedényeket a madarak számára vonzóvá akarja tenni, aggassa fel árnyékosan a fákra, kenje be előbb szurokkal vagy kátránnyal és hintse be mohával.

A Heyer „Allg. Forst und Jagd Zeitung”-jának 1863-ik évfolyamában Eller János Muschenheimből (a hesseni nagyhercezség niddai kerületében) hirdette kész fészekedényeit, melyeket egyenesen Gloger útatisztái nyomán szerkesztetett, s melyeknek darabját 23 o. é. krért, s valamennyiféle ódúköltő madár számára való fészekedénygyűjteményt 5 frt. 5 kr. o. é. árulgatta.

Örömmel közölnék e részben több adatot, ha birtokában volnék azon kevésnek bár, melyet e fészekedények használatának még fiatal gyakorlata közben eddig is megállapítottak; soraim célja azonban inkább a figyelem felhívása s erdészeink ez ügy iránt való érdekeltségének lehető eszközzése lévén, jelenleg nem tehetek egyebet, minthogy azon t. olvasóimat, kik részletesebben akarnak felölök értesülni: a dr. Gloger hátrahagyott irataiból összeszedett „Die Hegung der Höhlenbrüter mit besonderer Rücksicht auf die Nachtheile des Vogelfanges für die Land- und Forst-Wirthschaft, Berlin 1865” czimű könyvre, és dr. Löffler Ká-

roly: „Die Höhlenbrüter im Dienste der Land- und Forst-Wirthschaft, Berlin 1863“ című munkájára utaljam. *Mikó Béla.*

Erdő-iparügyi Részvénytársaság.

(Actien-Gesellschaft für Forstindustrie.)

A legközelebbi években nagymérvű haladást tett birodalmi ipar, valamint a külföldnek különösen magyar-országi faanyagok iránt is nyilvánuló kereslete, és a faáraknak a közelebbi pár év alatt történt kedvező emelkedése, erdeink teményeinek értékesítésére a jelen által is igazolt szép jövőt jósolnak. És hogy erdőségeink jórésének eddig elzárt kincse vállalkozó s tevékeny kereskedelmi kezek közreműködésével inkább-inkább fog az üzleti forgalom körébe vonatni, ennek előjeléül tekintjük a Bécsben nem rég alakult „Erdő-iparügyi részvénytársaságot” — „Actien Gesellschaft für Forstindustrie.“

E társulat létre jötté erdészeti tekintetben, úgy magán mint közgazdasági szempontból is kiváló fontossággal bír, nem mulaszthatjuk el, tehát lételéről erdőbirtokosainkat és szaktársainkat legalább tájékozás végett értesíteni. Megemlíteni kívánjuk még egyébiránt azt is, hogy hazai hírlapjainkból arról értesültünk, mikép egy magyar vállalat is van keletkezőben, melynek élén Lipthay Béla báró áll s címe a leendő és hasonczélú társulatnak „Magyar erdőtermény-bank;“ alapszabályait azonban még nem kapván, bővebb tájékozást felőle nem adhatunk.

Az előbb megnevezett bécsi társulat alapszabályaiból kivonatilag az alábbiakat közöljük.

A társulat székhelye Bécs, azonban a m. kir. ministerium engedélye folytán Pesten is állítand ügyvivőséget.

Czélja az erdészeti érdekek, különösen az erdő iparügy előmozdítása és az erdőtermények lehető legkedvezőbb értékesítése, termelési és fogyasztó helyek megnyitása s e végre a szükséges vállalatok életbeléptetése, az erdőtermékeknek a fogyasztókhoz különösen a nagyobb városokba való szállítása, s egyáltalában mind annak megtétele, mi azoknak jaczra való jutását egy vagy más alakban eszközölheti.

E czél elérésére joga van a társulatnak:

a) Mindennemű erdő-terményeket — tűzi, épület és szerszámfákat stb. venni és eladni, úgy saját számlájára mint bizományilag;